

om geven

Notitie Reikwijdte en Detailniveau in het kader van de milieueffectrapportage

december 2019

Zwolle

**Notitie Reikwijdte en
Detailniveau in het kader
van de
milieueffectrapportage**

Omgevingsvisie Zwolle

December 2019

Opdrachtgever:
Gemeente Zwolle

Opdrachtnemer:
Antea met medewerking van de
gemeente Zwolle

Versie:
Definitief

Datum	december 2019
Titel	NRD MER omgevingsvisie Zwolle

Inhoud

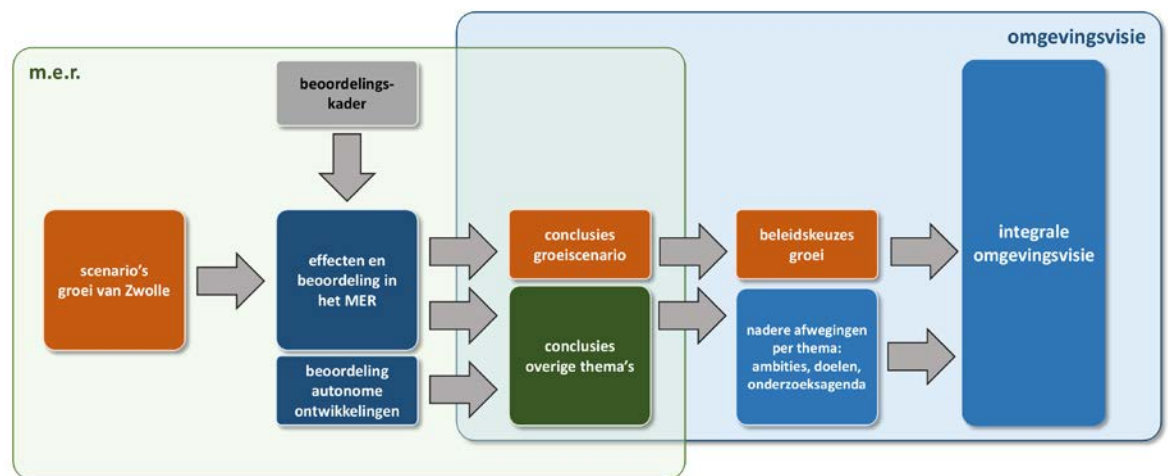
1	Samenvatting	4
2	Inleiding	5
2.1	Aanleiding	5
2.2	Reikwijdte en detailniveau	6
2.3	Inspraak op de ontwerp notitie Reikwijdte en Detailniveau	6
2.4	Wat gebeurt er na vaststelling van de NRD?	7
3	De Omgevingsvisie Zwolle	9
3.1	Wat is een omgevingsvisie?	9
3.2	Proces tot nu toe	9
3.2.1	Op weg naar de Omgevingsvisie Zwolle	9
3.2.2	Omgevingsvisie deel 1	9
3.2.3	Omgevingsvisie deel 2	11
3.3	Van deel 1 naar deel 2 van de omgevingsvisie en de rol van de m.e.r.	11
3.3.1	Opgaven voor Zwolle	11
3.3.2	Reeds vastgestelde richtinggevende principes als vertrekpunt	12
4	Milieueffectrapportage voor de omgevingsvisie	14
4.1	Milieueffectrapportage	14
4.1.1	Waarom milieueffectrapportage?	14
4.1.2	M.e.r. voor de Omgevingsvisie Zwolle	14
4.2	Onderzoeksvragen m.e.r.	15
4.2.1	Groei van Zwolle in de toekomst	16
4.2.2	Energie en klimaat	21
4.3	Aanpak in van het onderzoek in de m.e.r.	21
4.3.1	Uitwerken van de scenario's tot ruimtelijke alternatieven	21
4.3.2	Onderzoek van de effecten van de alternatieven	22
4.3.3	Bestaande en toekomstige situatie (autonome ontwikkelingen)	22
4.3.4	Analyse van effecten en conclusies voor de omgevingsvisie	23
4.3.5	Beoordeling van het voorgenomen beleid (concept-omgevingsvisie)	23
4.3.6	Voorstel voor monitoring en evaluatie	24
4.4	Economische effecten	24
4.5	Beoordelingskader	24
5	Vervolg	26
	Bijlage 1 Opgaven voor Zwolle	27
	Bijlage 2 Overzicht beoordelingskader	30

1 Samenvatting

De gemeente Zwolle werkt aan een omgevingsvisie waarin de ontwikkeling van de fysieke leefomgeving van de gemeente wordt vastgelegd. De omgevingsvisie is integraal en spreekt zich uit over de invulling van het beleid voor de fysieke leefomgeving.

Voor de ontwikkeling van de Omgevingsvisie wordt een milieueffectrapportage uitgevoerd (m.e.r.). Het doel van een m.e.r. is de het milieubelang en de effecten op de omgeving van de omgevingsvisie vroegtijdig in beeld te brengen zodat ze meegenomen worden in de ontwikkeling van en besluitvorming over de Omgevingsvisie.

Als eerste stap in het onderzoek is een notitie reikwijdte en detailniveau (NRD) opgesteld waarin wordt aangegeven hoe de m.e.r. wordt uitgevoerd, welke onderzoeksvragen centraal staan en welke aspecten worden meegenomen in de beoordeling van de effecten van de omgevingsvisie. Het is het plan van aanpak voor de m.e.r.. Schematisch ziet het proces en de samenhang tussen m.e.r. en Omgevingsvisie er als volgt uit:

In de m.e.r. staat de groei van de Zwolle centraal. Aan de hand van de volgende onderzoeksvragen worden integrale ruimtelijke alternatieven voor de groei ontwikkeld.

1. Wat zijn de effecten van een versnelling in de groei van het aantal huishoudens en daarmee het aantal woningen in Zwolle in de periode tot **2030**?
2. Wat zijn de effecten van versterkte groei in het aantal huishoudens en daarmee het aantal woningen in Zwolle in de periode tot **2040** en hoe verhoudt deze groei zich tot afwegingen voor de ruimtelijke invulling van de versnelde groei tot 2030?

In de m.e.r. wordt onderzocht wat de effecten zijn van de ruimtelijke alternatieven op de omgeving.

De effecten op de omgeving worden beoordeeld aan de hand van een beoordelingskader dat met deze NRD wordt vastgelegd. Voor het beoordelingskader van Zwolle zijn zeven thema's geïntroduceerd die samen de gehele leefomgeving

beslaan en kunnen worden gekoppeld aan de indeling op basis van people-planet-profit. Deze thema's zijn:

Hoofdindeling	Thema
Planet	Fysiek kapitaal
	Energie
	Klimaat
People	Gezondheid
	Wonen
Profit	Economie*
	Mobiliteit

In de m.e.r. wordt ook beschreven hoe de omgeving er op dit moment voorstaat (foto van de leefomgeving) en hoe de omgeving zich ontwikkelt indien het beleid niet wijzigt (de autonome ontwikkeling). Omdat modelberekeningen en kwantitatieve beoordelingen op het abstractieniveau van de omgevingsvisie geen toegevoegde waarde hebben worden de effecten bepaald op basis van expert judgement. Een uitzondering vormt mogelijk het effect op Natura 2000 gebieden als gevolg van de stikstofuitstoot.

De notitie reikwijdte en detailniveau (NRD) voor de Milieueffectrapportage Omgevingsvisie Zwolle heeft in de periode van 12 juli tot en met 14 september 2019 ter inzage gelegen. Een ieder is in de gelegenheid gesteld om zijn zienswijze kenbaar te maken. In totaal zijn 23 zienswijzen op de ontwerp NRD ontvangen. Deze zienswijzen hebben geleid tot het opnemen van een samenvatting in de NRD en het aanscherpen van een tweetal indicatoren. Bij de uitwerking van de indicator parkeergelegenheid wordt fietsparkeren expliciet meegenomen en bij de indicator "Mate van balans woningvoorraad" wordt de sociale duurzaamheid ingebouwd.

2 Inleiding

2.1 Aanleiding

De gemeente Zwolle werkt aan de **Omgevingsvisie Zwolle**. Deze visie legt evenwichtig en integraal de beoogde ontwikkeling van de fysieke leefomgeving van Zwolle vast. De omgevingsvisie anticipeert op veranderingen binnen de maatschappij en van de fysieke leefomgeving en geeft richting aan de wijze waarop in de beoogde stedelijke groei van Zwolle wordt voorzien. De Omgevingsvisie Zwolle wordt opgesteld binnen het kader van de Omgevingswet, die op 1 januari 2021 van kracht wordt.

Voor de Omgevingsvisie Zwolle wordt een **milieueffectrapportage** (m.e.r.)¹ uitgevoerd. Het doel van m.e.r. is het milieubelang volwaardig en vroegtijdig in de plan- en besluitvorming mee te nemen. Daarbij worden ook de effecten op mens en omgeving inzichtelijk gemaakt. De m.e.r. is noodzakelijk omdat de Omgevingsvisie Zwolle het kader is voor toekomstige m.e.r.(-beoordelings)-plichtige activiteiten. Daardoor is voor de omgevingsvisie een plan-m.e.r. verplicht.

2.2 Reikwijdte en detailniveau

Deze Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) beschrijft hoe de milieueffectrapportage voor de Omgevingsvisie Zwolle wordt uitgevoerd. De NRD beschrijft welke onderwerpen in het milieueffectrapport (MER) aan bod komen en op welke manier de effecten van de keuzes in de Omgevingsvisie Zwolle worden onderzocht. Dit wordt samen aangeduid als de **reikwijdte** en het **detailniveau** van de onderzoeken die worden gedaan in het kader van de m.e.r.

2.3 Inspraak op de ontwerp notitie Reikwijdte en Detailniveau

Een ieder kan een reactie (een zienswijze) geven op de reikwijdte en het detailniveau van het onderzoek voor het MER, zoals dat in dit document is beschreven. Ook wordt op basis van de NRD een advies gevraagd aan betrokken andere overheden, zoals buurgemeenten en het waterschap.

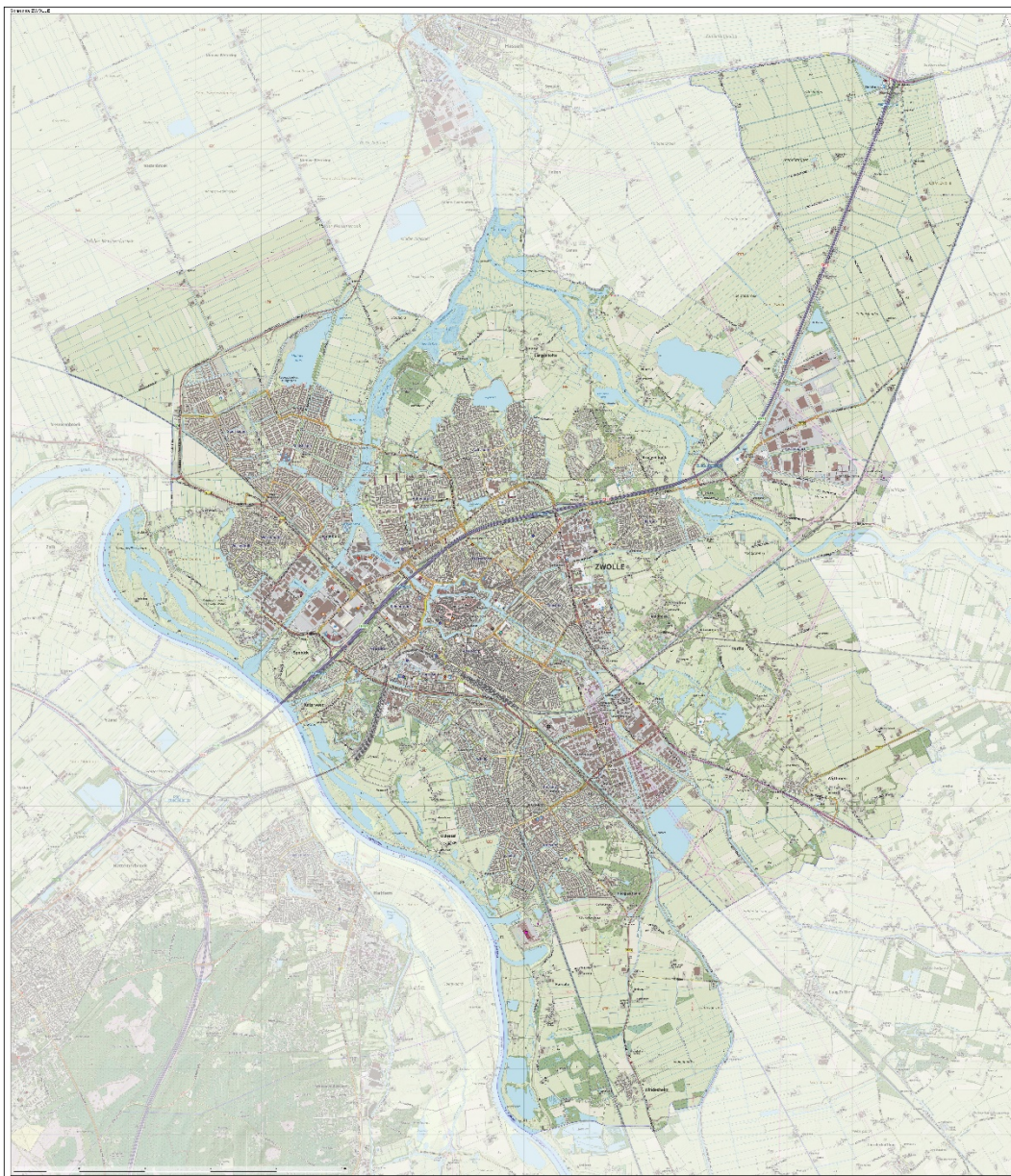
De notitie reikwijdte en detailniveau (NRD) voor de Milieueffectrapportage Omgevingsvisie Zwolle heeft in de periode van 12 juli tot en met 14 september 2019 ter inzage gelegen. Een ieder is in de gelegenheid gesteld om zijn zienswijze kenbaar te maken. In totaal zijn 23 zienswijzen op de ontwerp NRD ontvangen.

De zienswijzen hebben geleid tot het toevoegen van een duidelijke samenvatting aan de NRD. Voor een tweetal indicatoren is de focus verbreed. Bij de indicator parkeergelegenheid zal fietsparkeren expliciet worden meegenomen. Bij de indicator "Mate van balans woningvoorraad" zal sociale duurzaamheid worden uitgewerkt en worden meegenomen in de beoordeling.

¹ Het is gebruikelijk de afkortingen m.e.r. (voor milieueffectrapportage, de procedure) en MER (voor het milieueffectrapport) te gebruiken

Datum
Titel

december 2019
NRD MER omgevingsvisie Zwolle

Figuur 1.1: De gemeente Zwolle (bron: www.gemeentenatlas.nl)

2.4 Wat gebeurt er na vaststelling van de NRD?

Na de inspraakperiode worden de onderzoeken uitgevoerd en het MER opgesteld aan de hand van integrale ruimtelijke onderzoeksvarianten. De effecten van de alternatieven worden in beeld gebracht op basis van een integraal beoordelingskader dat is beschreven in paragraaf 4.5.

De onderzoeksvarianten in het MER zijn gebaseerd op onderzoeksvragen voor de Omgevingsvisie Zwolle. Daarin staat centraal hoe de verdere verstedelijking van Zwolle

vorm kan krijgen. De varianten zijn de ruimtelijke uitwerking van dit vraagstuk. De uitwerking van de varianten is een interactief proces waarbij het gemeentebestuur en omgeving worden meegenomen. Dat is onderdeel van de ontwikkeling van de Omgevingsvisie. De verwachting is dat dit aan de orde is in het najaar van 2019.

De ontwerp-omgevingsvisie en het MER worden in samenhang opgesteld. Het MER wordt gebruikt om de mogelijke (ruimtelijke) keuzes die in de omgevingsvisie aan de orde zijn, te kunnen beoordelen en afwegen. Het proces van afwegen en beslissen vindt plaats bij het opstellen van de ontwerp-omgevingsvisie. Hierbij hoort consultatie van maatschappelijke en bestuurlijke partners en van de brede Zwolse Omgeving. De gemeenteraad besluit over de te maken (strategische) keuzes. De m.e.r. levert de milieu-informatie voor de afwegingen en is één van de bouwstenen in het proces van afwegen en beslissen (zie onderstaand kader voor nadere duiding). Het MER wordt verder gebruikt om de opgaven en vraagstukken voor de verdere uitwerking van de omgevingsvisie in beeld te brengen. In hoofdstuk 4 van deze NRD is dit verder beschreven.

Na vrijgave door B&W worden de ontwerp Omgevingsvisie Zwolle en het MER gezamenlijk gepubliceerd. Na de publicatie is inspraak mogelijk waarbij ook opmerkingen mogelijk zijn over het MER. Voorzien wordt dat publicatie in het vroege voorjaar van 2020 aan de orde is. In de periode van inspraak wordt tevens de overlegpartners om een advies gevraagd en zal de Commissie m.e.r. een toetsingsadvies uitbrengen over het MER. De zienswijzen en adviezen worden vervolgens betrokken bij de vaststelling van de Omgevingsvisie.

Het begrip milieu: van milieuonderzoek naar integraal onderzoek

Milieueffectrapportage wordt uitgevoerd op basis van de regelgeving in de Wet milieubeheer (Wm) en Europese regels. In de Wm wordt de term **milieu** gebruikt, bijvoorbeeld bij het beschreven van de reden voor m.e.r.: het milieubelang op een evenwichtige manier te laten meewegen bij het nemen van besluiten.

De term **milieu** is echter achterhaald: in een m.e.r. wordt breed gekeken. Dat wil zeggen dat bijvoorbeeld ook gezondheid, duurzaamheid en mobiliteit en bereikbaarheid worden onderzocht. In deze NRD is hier en daar de term milieu nog wel gehanteerd vanwege de terminologie in de wettelijke regels. Met het in werking treden van de Omgevingswet raakt het begrip milieu ook wat meer op de achtergrond en gaat het meer om de (fysieke) leefomgeving en de gezondheid van mensen.

3 De Omgevingsvisie Zwolle

3.1 Wat is een omgevingsvisie?

Een omgevingsvisie is een integrale visie waarin een gemeente strategische hoofdkeuzes van beleid gericht op de fysieke leefomgeving voor de langere termijn opneemt. Voor de Zwolse omgevingsvisie is dat 2030, met een doorkijk op onderdelen naar 2050, bijvoorbeeld als het gaat om klimaatadaptatie. De wettelijke basis voor een omgevingsvisie is de Omgevingswet, die op 1 januari 2021 van kracht wordt. Onder de huidige wetgeving werden de hoofdlijnen voor de ruimtelijke ordening opgenomen in een structuurvisie en/of structuurplan. In het geval van Zwolle is dat het structuurplan uit 2008. Veelal zijn deze plannen gericht op één of enkele onderdelen van de ruimtelijke ordening. Een omgevingsvisie heeft echter betrekking op *alle* aspecten van de fysieke leefomgeving, aansluitend bij de reikwijdte van de Omgevingswet. De integrale benadering betekent ook dat een omgevingsvisie geen optelsom is van losse beleidsvisies van verschillende domeinen.

3.2 Proces tot nu toe

3.2.1 Op weg naar de Omgevingsvisie Zwolle

De gemeente Zwolle is in 2016 gestart met het proces dat moet leiden tot de eerste Omgevingsvisie Zwolle. In de voorbereidende fase lag de focus op het gesprek met strategische partners en stakeholders in de stad en regio. Inzichten uit deze gesprekken zijn geland in Omgevingsvisie deel 1. Deze is vastgesteld door de gemeenteraad van Zwolle op 30 oktober 2017. In deel 1 zijn onder andere de hoofdambities voor het Zwolle van morgen beschreven. In deel 1 is duidelijk gemaakt wat de contouren van de inhoud van de Omgevingsvisie zijn. Dat geldt ook voor de vraagstukken waarover de Omgevingsvisie beleidskeuzes zal bevatten. .

3.2.2 Omgevingsvisie deel 1

In deel 1 van de Omgevingsvisie is de gewenste toekomst van Zwolle beschreven. De vijf topambities richting geven aan de gewenste ontwikkeling van de gemeente zijn vormgegeven als 'een huis' dat bestaat uit een fundament, drie pijlers en een drager (figuur 2.1). Het fundament is het fysieke kapitaal van de stad, de kwaliteiten van de bestaande stad en haar natuurlijke omgeving. Dit wordt gedragen door de inwoners van de gemeente Zwolle, het menselijk kapitaal.

Figuur 2.1: De Zwolse topambities verbeeld

De topambities van Zwolle zijn:

- **Topambitie 1: Zwolle versterkt en benut het menselijk kapitaal van de stad:** Mensen maken de stad. Het menselijk kapitaal wordt daarom gezien als de drager van de stad. Dit menselijk kapitaal wordt gevormd door huidige en toekomstige inwoners, ondernemers en gebruikers van de stad. In deze topambitie is het van belang dat het menselijk kapitaal optimaal wordt benut en zelfs wordt versterkt. Daarom wordt in deze ambitie ingezet op het ontplooiën en verbinden van het menselijk kapitaal in de stad.
- **Topambitie 2: Zwolle behoudt en versterkt haar ruimtelijke, cultuurhistorische en landschappelijke kwaliteiten:** De fysieke stad is het fundament, nu en in de toekomst. In elk deel van Zwolle zijn specifieke kenmerken en kwaliteiten ontstaan die samen de Zwolse fysieke identiteit vormen. De cultuurhistorische, ruimtelijke en landschappelijke kwaliteiten moeten worden behouden en verder worden versterkt.
- **Topambitie 3: Zwolle versterkt haar stedelijkheid, wordt nationaal en internationaal aantrekkelijker en bestendigt zo haar (economische) topositie als regio:** Zwolle is de afgelopen jaren flink gegroeid, met als resultaat een aantrekkelijke stad met grote ruimtelijke kwaliteiten. Ook de economische positie van Zwolle is sterk. Om dit te behouden moet continu worden gewerkt aan verbetering van deze positie. Deze topambitie zal daarvoor ook worden gesplitst in kleinere ambities gericht op de woningopgave en de economisch vooruitgang van de stad.
- **Topambitie 4: Zwolle is in 2050 klimaatbestendig en energieneutraal:** De fysieke omgeving heeft te maken met veranderingen in de natuurlijke omstandigheden, zoals een veranderend klimaat en de eindigheid van niet-hernieuwbare energie. Daarvoor worden twee belangrijke opgaven samengevoegd in deze topambitie, namelijk klimaatadaptatie en energietransitie.
- **Topambitie 5: Zwolle nodigt uit om samen te werken aan vitale, solidaire, gezonde en duurzame stadsdelen:** In Zwolle kan iedereen comfortabel, veilig en duurzaam leven, wonen en werken. Elk deelgebied in de gemeente heeft zijn eigen karakteristieken waarop ingezet dient te worden. Met de strategische kernopgave wordt inzicht verkregen in de mogelijkheden van Zwolle om door te ontwikkelen in de verschillende deelgebieden zonder de karakteristieke waarden uit het oog te verliezen.

Het fundament, de pijlers en de drager zijn in de verbeelding (figuur 2.1) los vormgegeven, maar ze functioneren in samenhang. De topambities lopen thematisch door elkaar en beïnvloeden elkaar. Deze kernopgaven kunnen daarom wel afzonderlijk worden vormgegeven maar de interactie tussen deze opgaven mag niet uit het oog worden verloren.

3.2.3 Omgevingsvisie deel 2

Om de topambities en kernopgaven verder te vertalen naar het voorgenomen, integrale beleid voor de fysieke leefomgeving wordt **deel 2** van de Omgevingsvisie opgesteld. Deel 1 beantwoordt vooral de **'wat-vraag'** en de redenen voor de beleidskeuzes (**'waarom'**); deel 2 gaat (waar mogelijk) antwoord geven op de **'waar'** en **'hoe'**-vraag.

Een uitgangspunt van de Omgevingsvisie deel 2 is het behouden en ontwikkelen van de bestaande kwaliteiten van de fysieke leefomgeving en het toevoegen van nieuwe kwaliteit door het benoemen van meekoppelkansen. Daarvoor worden in het vervolgtraject van de Omgevingsvisie de volgende aspecten in beeld gebracht:

- De basiswaarden van Zwolle per gebied;
- De (ruimtelijke) kwaliteiten (cultuurhistorie, ecologie, landschap, groen, etc.) van de gemeente Zwolle in verschillende deelgebieden

Naast het in beeld brengen van deze basiswaarden en kwaliteiten wordt in deel 2 aandacht besteed aan de gewenste ruimtelijke ontwikkelingen in Zwolle in relatie tot de groei die Zwolle doormaakt en vanuit haar regionale en nationale economische toppositie. De opgaven zoals de invulling van de woningbouwopgave, ruimte voor bedrijvigheid, infrastructurele ingrepen, energietransitie en het behouden en versterken van groen (structuren) worden daarvoor met elkaar in verband gebracht. Het doel daarvan is het verkrijgen van inzicht of deze opgaven elkaar kunnen versterken of ze strijdig zijn en elkaar negatief kunnen beïnvloeden. Dat levert informatie om te kunnen komen tot een goede afweging en keuzes. In deel 2 van de Omgevingsvisie worden deze vragen beantwoord.

In de uitwerking van deel 2 van de omgevingsvisie is de **groei van Zwolle** een belangrijk aandachtspunt. Zowel economische groei als groei van het aantal inwoners en huishoudens leiden tot een ruimtevraag voor woon- en werk- locaties, deels in de bestaande stad en deels ook daar buiten. De omgevingsvisie deel 2 geeft sturing aan wijze waarop de groei wordt geaccommodeerd en hoe de groei samenhangt met de andere vraagstukken, zoals klimaat, mobiliteit, energie, ruimtelijke kwaliteit. De ambities van de gemeente voor deze vraagstukken spelen een rol bij de keuzes die hiervoor worden gemaakt.

3.3 Van deel 1 naar deel 2 van de omgevingsvisie en de rol van de m.e.r.

3.3.1 Opgaven voor Zwolle

In deel 1 van de omgevingsvisie zijn de opgaven voor Zwolle uitgewerkt aan de hand van de topambities. Doordat de topambities in elkaar overlopen (zie paragraaf 2.2.2) draagt het realiseren van een opgave vaak bij aan het behalen van meerdere ambities. De opgaven lopen uiteen in mate van concreetheid. Er is bijvoorbeeld sprake van richtinggevende kaders - *'Zwolle versterkt haar ruimtelijke, cultuurhistorische en landschappelijke kwaliteiten'*, van doelstellingen - *'Zwolle is in 2050 klimaatbestendig'*, principes - *'concentratie van menselijke activiteiten leidt tot meer interactie'* en van beleidsmaatregelen - *'we versterken de economie van stad en regio, door voldoende ruimte te bieden voor nieuwe bedrijfs- en kantorenconcepten en locaties'*. De opgaven beschrijven datgene wat er moet gebeuren om de ambities te behalen. Daardoor zijn het nuttige handvatten voor de verdere uitwerking van maatregelen in de omgevingsvisie deel 2 en het vervolg daarop.

3.3.2 Reeds vastgestelde richtinggevende principes als vertrekpunt

In deel 1 van de Omgevingsvisie is een aantal belangrijke principes opgenomen. In deel 2 van de omgevingsvisie worden deze principes uitgewerkt en toegelicht. In het MER wordt gekeken naar de consequenties die deze principes hebben bij de verdere uitwerking.

- **Economie:** Zwolle heeft een economisch sterke positie binnen de regio. Het gaat economisch goed met Zwolle. De ambitie van Zwolle bouwt hierop voort en zet in op een 'economische toppositie voor Zwolle' met aandacht voor de verscheidene werklocaties die Zwolle biedt. De werklocaties hebben allemaal een eigen karakter en functie binnen Zwolle. Deze dienen versterkt te worden in verdere ontwikkeling. Werklocaties worden daarom naar eigen kracht en waarde verder ontwikkeld om zo ook een divers aanbod aan werklocaties te kunnen blijven bieden. Eén mogelijke groei qua werklocatie met ruimtelijke doorwerking is het bieden van ruimte voor grootschalige logistiek. Daarvoor bestaat potentieel een vraag in de regio Zwolle. In dat kader vindt een kwalitatieve beschouwing plaats of daarbij aansluiting kan worden gevonden bij bestaande bedrijventerreinen. Het betreft dan met name Hessenpoort.
- **Klimaat:** De ambitie van Zwolle met betrekking tot het klimaat is 'een klimaatadaptief Zwolle'. Zwolle heeft hiervoor een klimaatcasco ontwikkeld en werkt aan de Zwolse Adaptatie Strategie (ZAS). In de Omgevingsvisie wordt deze strategie meegenomen evenals de doorwerking van het klimaatcasco.
- **Fysiek kapitaal:** Het fysiek kapitaal van Zwolle is zeer waardevol. De ambitie van Zwolle met betrekking op het fysiek kapitaal is dan ook 'het behoud en versterken van fysiek kapitaal van Zwolle'. Cultuurhistorie, landschap, biodiversiteit en recreatie zijn daarvoor belangrijke pijlers. Gewenste ontwikkelingen in de gemeente Zwolle worden dan ook gestuurd op basis van de waarden van het fysiek kapitaal. De invulling van deze sturing is onderdeel van omgevingsvisie deel 2.
- **Mobiliteit:** De mobiliteitsambitie van Zwolle is om bereikbaar, toegankelijk, veilig en duurzaam te zijn. Zwolle is de stad waar het meest gefietst wordt in de wereld, het tweede spoorknooppunt van Nederland én met een uitstekende autobereikbaarheid. Daarnaast heeft Zwolle een belangrijke functie als centrumgemeente in de regio. Om deze positie te behouden, ook als Zwolle blijft groeien, zet de gemeente voor mobiliteit in op drie pijlers: Een gastvrije en bereikbare stad, een veilige en toegankelijke stad en tot slot een innovatieve en vitale fietsstad. Inwoners, bedrijven, bezoekers, forensen en vervoerders behouden volop keuzevrijheid bij het plannen van hun reis. Door fietsen, lopen en reizen met het openbaar vervoer te stimuleren én door het autogebruik beter te spreiden zorgt de gemeente er voor dat Zwolle ook in

de toekomst goed bereikbaar blijft. Zo wil de gemeente Zwolle bij nieuwe ontwikkelingen nagaan hoe fietsen, lopen en gebruik van het openbaar vervoer zo goed mogelijk gefaciliteerd wordt. Daar waar het nodig is, wordt door de gemeente Zwolle geïnvesteerd in de verbreding van wegen of in nieuwe wegen en/of mogelijkheden om het verkeer slimmer te organiseren en om daarmee de beschikbare infrastructuur optimaal te benutten.

- **Gezondheid:** Gezondheid staat in Zwolle hoog in het vaandel. De effecten van beleidskeuzes op de gezondheid worden daarom nadrukkelijk betrokken bij het maken van afwegingen. Gezondheid is een integraal en belangrijk maatschappelijk thema. Het draait daarbij naast beschermen vooral ook om het versterken van de aspecten in de leefomgeving die de gezondheid bevorderen en faciliteren. De fysieke en sociale omgeving waarin mensen zich bevinden zijn daarbij van belang voor de gezondheid van de bevolking. Door gebruik te maken van het Zwolse gezondheidswiel wordt gezondheid integraal meegenomen in het ontwikkelen van de Omgevingsvisie. Het integrale beoordelingskader biedt de mogelijkheid om ook specifiek naar de effecten op de gezondheid te kijken, zie hiervoor paragraaf 4.5 van deze NRD.

Figuur 2.2: Zwolse gezondheidswiel

4 Milieueffectrapportage voor de omgevingsvisie

4.1 Milieueffectrapportage

4.1.1 Waarom milieueffectrapportage?

Milieueffectrapportage (m.e.r.) is verplicht voor ontwikkelingen en activiteiten die een grote invloed kunnen hebben op het milieu². Bij overheidsbesluiten over dergelijke activiteiten moet een m.e.r. worden uitgevoerd. De bedoeling van m.e.r. is dat de gevolgen voor het milieu op een volwaardige manier worden betrokken bij de besluitvorming. Deze verplichting tot het uitvoeren van m.e.r. is ook van toepassing voor overheidsbesluiten die een kader vormen voor m.e.r.-plichtige of m.e.r.-beoordelingsplichtige activiteiten. De omgevingsvisie is een dergelijk kader.

Het wezenlijke aspect van een m.e.r. voor een omgevingsvisie is dat onderzoek wordt gedaan naar de milieugevolgen van het voorgenomen beleid. Daarbij wordt het begrip milieu ruim gehanteerd: het gaat (ook) over de gevolgen voor de leefomgeving, natuur en landschap. De milieu-informatie wordt betrokken bij het maken van keuzes. In dit geval betreft dat de keuzes over de inhoud van de Omgevingsvisie Zwolle.

4.1.2 M.e.r. voor de Omgevingsvisie Zwolle

De gemeente Zwolle voert een m.e.r. uit voor de omgevingsvisie. De aanleiding voor de m.e.r. is de omvang van de groei van de gemeente, afgemeten aan het aantal woningen dat mogelijk wordt gerealiseerd. Op basis van het Besluit m.e.r.³ bestaat voor stedelijke ontwikkelingsprojecten (waaronder ook de bouw van woningen valt, categorie D11.2) de m.e.r.-beoordelingsplicht bij locaties met 2000 of meer woningen (zie onderstaande tabel uit het Besluit m.e.r.).

Het is niet uitgesloten dat dergelijke locaties voor Zwolle aan de orde zijn. De Omgevingsvisie Zwolle gaat daarvoor het kader worden. Daardoor geldt voor de omgevingsvisie de verplichting een plan-m.e.r. uit te voeren. Voor vervolgbesluiten (bijvoorbeeld het vaststellen van omgevingsplan voor een locatie) bestaat dan, afhankelijk van de omvang van de locatie, een m.e.r.-beoordelingsplicht of de verplichting tot een vormvrije m.e.r.-beoordeling.

Als in de omgevingsvisie ook een kaderstellende uitspraak wordt gedaan over bedrijventerreinen bestaat de plan-m.e.r.-plicht ook vanwege categorie D 11.3 van het Besluit m.e.r..

² Zoals al eerder in deze NRD aangegeven: het gaat (inmiddels) over meer dan alleen het milieu. De wettelijke term is nog steeds 'milieu', ook in de naam milieueffectrapportage

³ Het Besluit milieueffectrapportage hoort bij de Wet milieubeheer. In het Besluit m.e.r. zijn de activiteiten benoemd waarvoor een m.e.r. of een m.e.r.-beoordeling moet worden uitgevoerd

De m.e.r. voor de omgevingsvisie wordt primair gebruikt voor de strategische hoofdkeuze, de groei van Zwolle voor wat betreft stedelijkheid. De m.e.r. moet er aan bijdragen dat daarover een gemotiveerde en weloverwogen keuze kan worden gemaakt. Het MER zal daarnaast inzicht geven in de milieugevolgen van het integrale beleid dat in de omgevingsvisie wordt opgenomen. Dat houdt in dat in het MER ook aandacht wordt besteed aan de principes die in deel 1 van de omgevingsvisie staan.

M.e.r.-plichtige activiteiten uit het Besluit m.e.r.. Het gaat om activiteiten op de D-lijst, dat wil zeggen m.e.r.-beoordelingsplichtige activiteiten

Categorie	Activiteiten	Gevalen	Plannen	Besluiten
D 11.2	De aanleg, wijziging of uitbreiding van een stedelijk ontwikkelingsproject met inbegrip van de bouw van winkelcentra of parkeerterreinen.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op: 1°. een oppervlakte van 100 hectare of meer, 2°. een aaneengesloten gebied en 2000 of meer woningen omvat, of 3°. een bedrijfsvloeroppervlakte van 200.000 m ² of meer.	De structuurvisie, bedoeld in de artikelen 2.1, 2.2 en 2.3 van de Wet ruimtelijke ordening, en het plan, bedoeld in artikel 3.1, eerste lid, van die wet.	De vaststelling van het plan, bedoeld in artikel 3.6, eerste lid, onderdelen a en b, van de Wet ruimtelijke ordening dan wel bij het ontbreken daarvan van het plan, bedoeld in artikel 3.1, eerste lid, van die wet.
D 11.3	De aanleg, wijziging of uitbreiding van een industrieterrein.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een oppervlakte van 75 hectare of meer.	De structuurvisie, bedoeld in de artikelen 2.1, 2.2 en 2.3 van de Wet ruimtelijke ordening, en het plan, bedoeld in artikel 3.1, eerste lid, van die wet.	De vaststelling van het plan, bedoeld in artikel 3.6, eerste lid, onderdelen a en b, van de Wet ruimtelijke ordening dan wel bij het ontbreken daarvan van het plan, bedoeld in artikel 3.1, eerste lid, van die wet.

4.2 Onderzoeksvragen m.e.r.

In deel 1 van de omgevingsvisie zijn twee grote ontwikkelopgaven geduid. De eerste daarvan is de verdere **groei van Zwolle**, met name wat betreft verstedelijking en bedrijvigheid in samenhang met de ontwikkelingen ten aanzien van mobiliteit.

De tweede heeft betrekking op de **energietransitie** en de ambities van Zwolle met betrekking tot **klimaatadaptatie**.

Datum	december 2019
Titel	NRD MER omgevingsvisie Zwolle

Voor de m.e.r. is er voor gekozen de groei van Zwolle te gebruiken als basis voor de te onderzoeken alternatieven. Het is wel mogelijk dat het onderzoek van de groeiscenario's ook het vraagstuk van de energietransitie voorziet van aanvullende informatie (zie ook 3.2.2.).

4.2.1 Groei van Zwolle in de toekomst

Zwolle groeide de afgelopen jaren fors. Het aantal inwoners en huishoudens is toegenomen en de verwachting is dat Zwolle in de komende jaren verder groeit. De toename van het aantal inwoners en huishoudens en ook de economische groei leidt tot een ruimtevraag en heeft effect op bereikbaarheid, mobiliteit en diverse sociale aspecten. Hierdoor wordt de fysieke leefomgeving beïnvloed. De verandering van de mobiliteit, als gevolg van de groei, kan verschillende neveneffecten hebben. Bijvoorbeeld op de verkeersveiligheid, de bereikbaarheid en mogelijk op de geluid- en luchtkwaliteit in de stad. Deze laatste kunnen weer van invloed zijn op de gezondheid van mensen.

Het vraagstuk van de groei gaat in eerste instantie over de toename van het aantal inwoners en huishoudens. Dit vertaalt zich in een ruimtevraag voor nieuwe woningen. De groei kan binnenstedelijk plaatsvinden en of in de vorm van nieuwe uitleglocaties. In Deel 1 van de Omgevingsvisie is ingezet op een verdere verstedelijking, waarbij binnenstedelijk bouwen de voorkeur heeft boven uitleglocaties (aan de stad).

Groeibeeld

In de Woonvisie uit 2017 is de prognose opgenomen dat het aantal huishoudens in de periode tot 2040 met 10.000 zal toenemen, waarvan 6.000 in de periode tot 2030. Dat betekent dat het aantal huishoudens zal stijgen van 57.500 naar 67.500. Het aantal inwoners stijgt van 125.000 naar 140.000. Dit leidt tot een opgave voor nieuwe woningen.

Sinds 2017 groeit Zwolle echter aanzienlijk sterker dan is voorzien in de Woonvisie. Er zijn gemiddeld 1.000 woningen per jaar gerealiseerd in plaats van 600. In de jaren 2017, 2018 en 2019 zijn daardoor al 3.000 woningen gerealiseerd. Dit komt neer op de helft van de beoogde groei tot 2030. Het hogere groeitempo is deels te verklaren doordat Zwolle te maken heeft met een inhaalslag na de crisisjaren. Tegelijkertijd is ook sprake van een groeiende behoefte aan wonen in de stad en is de migratie vanuit onder andere de Randstad naar Zwolle hoog. De goede verbindingen via openbaar vervoer (spoor) en de weg dragen bij aan de aantrekkingskracht van Zwolle als woonplaats en vestigingslocatie voor bedrijven.

Als de Woonvisie strikt wordt aangehouden, kan Zwolle vanaf 2020 tot 2040 nog 7.000 woningen realiseren, waarvan 3000 in de periode tot 2030. Indien het groeitempo van de jaren 2017, 2018 en 2019 wordt gehandhaafd, zal in 2030 het aantal woningen met ruim 10.000 zijn toegenomen. Dat is een aanzienlijke versnelling ten opzichte van het tempo uit de Woonvisie. De verwachte groei is dan al rond 2030 bereikt in plaats van in 2040.

Indien op het groeitempo uit de Woonvisie wordt gestuurd, is het noodzakelijk dat Zwolle het groeitempo de komende jaren vertraagd, door minder woningen te realiseren ten opzichte van het beleid in de Woonvisie en dus ook minder dan in de afgelopen jaren het geval was. Het mogelijke gevolg van een dergelijke geforceerde trendbreuk is een tekort aan (betaalbare) woningen. Zwolle biedt dan geen plek meer voor iedereen en schuift op van een inclusieve stad naar een exclusieve stad waar betaalbare woningen beperkt voorhanden zijn. Dit staat haaks op de ambities en uitgangspunten in deel 1 van de Omgevingsvisie zoals vastgesteld door de gemeenteraad in 2017.

Het is goed mogelijk dat ook na 2030 de groei van Zwolle verder doorzet. Een recente studie van het Bureau Stedelijke Planning, gebaseerd op prognoses en trends, laat een mogelijke groei zien van ongeveer 16.000 huishoudens (met een navenant aantal woningen) in de periode tot 2040. In een recente publicatie (2019) van het Zwolse Concilium⁴ is, als pleidooi voor een schaa sprong, als voorstel een indicatief, richtinggevend aantal van 20.000 nieuwe woningen (huishoudens) aangehouden. Een dergelijke toename van het aantal woningen (35% groei ten opzichte van het bestaande aantal woningen), kan worden beschouwd als vergezocht. Een dermate grote groei kan aanzienlijke effecten op de fysieke leefomgeving hebben. Gelet op deze effecten is het wenselijk de versnelde en versterkte groei van Zwolle nader te onderzoeken in het MER.

Voor het onderzoek in het MER zijn twee onderzoeksvragen aan de orde:

3. Wat zijn de effecten van een versnelling in de groei van het aantal huishoudens en daarmee het aantal woningen in Zwolle in de periode tot **2030**?
4. Wat zijn de effecten van versterkte groei in het aantal huishoudens en daarmee het aantal woningen in Zwolle in de periode tot **2040** en hoe verhoudt deze groei zich tot afwegingen voor de ruimtelijke invulling van de versnelde groei tot 2030?

Beide onderzoeksvragen worden navolgend verder uitgewerkt.

Onderzoeksvraag 1. Versnelde groei

De eerste onderzoeksvraag gaat over de ruimtelijke doorwerking en effecten als gevolg van een versnelling in de realisatie van het aantal woningen. In plaats van 6000 woningen tot 2030 is sprake van de realisatie van het aantal van 10.000 woningen tot 2030. Het huidige groeitempo wordt daarbij min of meer als uitgangspunt genomen. Deze groei leidt zowel binnen als buiten het huidige stedelijke gebied tot een ruimte vraag voor nieuwe woningen. Daarbij kunnen gebieden veranderen van functie en/of de woonfunctie intensiveert (bijvoorbeeld van kantoren naar woningen of van landbouw naar woningen). Daarvoor worden binnen de omgevingsvisie scenario's uitgewerkt. Deze scenario's worden vervolgens op effecten beoordeeld in het MER.

De uitgangspunten voor de scenario's komen voort uit staand beleid, zoals de Omgevingsvisie deel 1, de Woonvisie en recent onderzoek van het Bureau Stedelijke Planning. Het gaat onder meer over de verdeling waar woningen worden gerealiseerd,

⁴ De samenwerkende woningcorporaties, projectontwikkelaars en makelaars in Zwolle

mede gerelateerd aan het type woning. Onderscheid kan worden gemaakt in de hoofdtypen:

- stedelijk wonen: appartementen gemixt met stedelijk grondgebonden wonen (ook bekend als **urbaan** wonen)
- nieuwbouwwijk buiten bestaand stedelijk gebied: voornamelijk grondgebonden woningen (ook bekend als **sub urbaan** wonen).

De verdeling van het aantal woningen tussen urbaan en sub urbaan is een belangrijke factor voor het ruimtebeslag van de woningbouwopgave. Daarnaast is er een direct verband met mobiliteit, bereikbaarheid en de kansen voor water en groen. Ook met het vraagstuk van de energietransitie is er een direct verband. Verdichting in een bepaald gebied van Zwolle kan bijvoorbeeld leiden tot kansen of knelpunten in de ontwikkeling van energiebronnen en energienetwerken. Gedacht moet worden aan bijvoorbeeld warmtenetten of een uitbreiding van het elektriciteitsnet.

Wat betreft de verdeling tussen de hoofdtypen urbaan en sub urbaan gaat de Zwolse Woonvisie uit van een verhouding van 50/50. Recent onderzoek door het Bureau Stedelijke Planning (BSP) laat zien dat ook rekening moet worden gehouden met een verdeling 60/40. Dit betekent dat de behoefte aan stedelijk wonen groter is dan de behoefte aan wonen in een nieuwbouwwijk buiten de bestaande stad. De verwachting is reëel dat de verhouding urbaan/sub urbaan in Zwolle verschuift naar 60/40 % (Bron BSP 2019). Deze veranderende verdeling betekent ook een andere ruimtelijke doorwerking dan waar tot heden vanuit is gegaan en dus van belang voor het onderzoek in het kader van het MER.

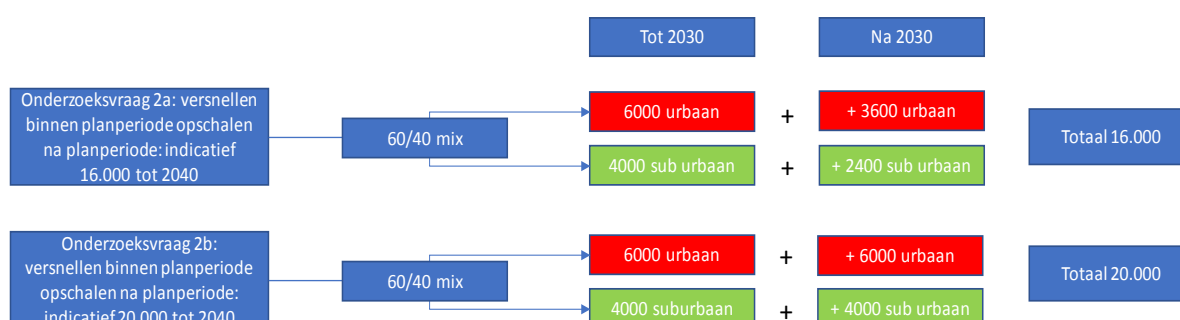
Samengevat betekent de eerste onderzoeksvraag dat effecten in beeld worden gebracht van een versnelde groei van Zwolle tot 2030. Deze versnelde groei vertaalt zich in de mogelijkheden zoals weergegeven in navolgende tabel.

		Omvang van de groei
		toevoegen 10.000 woningen
Verdeling van de woningen urbaan/suburbaan	50 – 50	5.000 urbaan 5.000 suburbaan
	60 – 40	6.000 urbaan 4.000 suburbaan

Onderzoeksvraag 2. Versterkte groei, indicatief beeld voor 2040.

Zoals omschreven is een versterkte groei van Zwolle op de langere termijn, na 2030, niet ondenkbaar. Het is daarvoor noodzakelijk te onderzoeken welke ruimtevraag aan de orde is bij verdere groei. Daarbij gaat het ook om de vraag welke groei mogelijk is binnen de bestaande stad en welke groei aan de orde is met het toevoegen van nieuwe bebouwing aan de stad. De omgevingsvisie maakt een doorkijk in de ruimtelijke invulling van deze groeiopgave. De inzichten uit het huidige structuurplan worden meegenomen evenals de uitkomsten vanuit onderzoeksvraag 1. Tegelijkertijd worden de huidige inzichten meegenomen gelet op de eerder genoemde thema's als klimaatadaptatie, mobiliteit en de bestaande fysieke kwaliteiten binnen de gemeente en het beleid uit omgevingsvisie deel 1.

Binnen het ontwikkelproces van de omgevingsvisie wordt een ruimtelijke doorvertaling gemaakt van verschillende groeiscenario's. Deze groeiscenario's zijn gebaseerd op de uitgangspunten in navolgend schema.

Voor het onderzoek naar de versterkte groei wordt alleen de mix 60/40 urbaan/suburbaan gehanteerd aangezien dat aansluit bij de huidige inzichten (grotere trek naar de stad) en de uitgangspunten vanuit Omgevingsvisie deel 1 (inbreiding boven uitbreiding).

Datum	december 2019
Titel	NRD MER omgevingsvisie Zwolle

De inzichten van de tweede onderzoeksvraag werken ook door in de eerste onderzoeksvraag. Met het mogelijke beeld van de stedelijke ontwikkeling van Zwolle in 2040 ontstaat ook informatie over wat voor de periode tot 2030 zinvolle locaties zijn voor verdere ontwikkeling vanuit het oogpunt van schaalbaarheid en adaptiviteit.

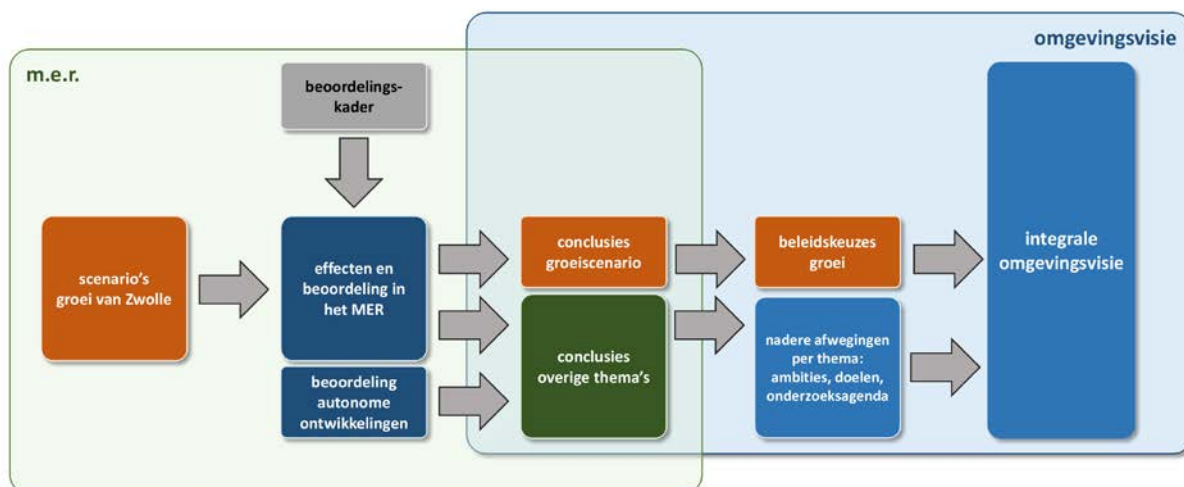
4.2.2 Energie en klimaat

De tweede belangrijke ontwikkelopgave in deel 1 van de omgevingsvisie is de energietransitie en de ambitie van Zwolle om voor 2050 energieneutraal te zijn, met een tussendoel voor 2030. Aangezien de uitkomsten van de Regionale Energie Strategie (RES) nog niet voorhanden zijn en diverse onderzoeken lopen, zoals de ontwikkeling van de warmtegids, is momenteel niet duidelijk op welke wijze Zwolle haar ambities gaat behalen en welke ruimtelijke implicaties daar uit voortkomen. Energieopwekking, -besparing en -uitwisseling hebben potentieel ruimtelijke gevolgen en daarmee invloed op omgevingswaarden. De uitkomsten van het proces van de Regionale Energie Strategie worden naar verwachting medio 2020 vastgesteld en vallen daarmee buiten de onderzoekstermijn van de m.e.r.. Het uitgangspunt voor het MER is daarom de beschikbare Energiegids. Deze wordt gehanteerd als invulling van het beoordelingsaspect voor de ruimtelijke ontwikkeling.

Voor klimaatadaptatie wordt rekening gehouden met de uitkomsten van het programma klimaatadaptatie, specifiek de Zwolse adaptatiestrategie en de ambitie om een groen-blauw netwerk op gemeentelijk niveau te ontwikkelen. De uitkomsten uit het programma klimaatadaptatie worden in de m.e.r. benut voor een waardering van de ruimtelijke ontwikkeling. De indicatoren zoals genoemd in bijlage 2 worden daarvoor gebruikt. Klimaatadaptatie is daarmee op zichzelf geen te onderzoeken alternatief. Het is één van de aspecten waarmee de ruimtelijke uitwerkingen van de onderzoeksvragen worden beoordeeld.

4.3 Aanpak in van het onderzoek in de m.e.r.

De voorgenomen aanpak in de m.e.r. is hieronder schematisch weergegeven. In de onderstaande paragrafen in per onderdeel een beschrijving opgenomen.

4.3.1 Uitwerken van de scenario's tot ruimtelijke alternatieven

De onderzoeksvragen voor verstedelijking worden ten behoeve van het MER uitgewerkt en vertaald in ruimtelijke beelden. Dit zijn de ruimtelijke varianten die de 'waar-vraag' te kunnen beantwoorden. De ruimtelijke uitwerking van de scenario's houdt in de locaties voor de bouw van woningen en (op hoofdlijnen) de aantallen woningen per locatie worden geduid, beschreven en verbeeld. Daarbij wordt ook rekening gehouden met de ambities voor nieuwe werklocaties zoals kantoren (met name centrumgebied / spoorzone) en de mogelijke ontwikkeling van nieuwe logistiek in aanvulling op bestaande bedrijventerreinen. De uitwerking van de scenario's vindt plaats binnen het ontwikkelproces van de omgevingsvisie, met ruimte voor participatie vanuit de brede Zwolse omgeving en het bestuur.

De ruimtelijke beelden die zodoende ontstaan vanuit de scenario's zijn de onderzoeksvarianten of **alternatieven** die in de m.e.r. worden onderzocht.

In samenhang met de woningbouwopgave en de spreiding van de woningen over de locaties wordt in de varianten/alternatieven ook gekeken naar maatregelen die nodig zijn voor de ontsluiting en bereikbaarheid van de locaties en voor Zwolle als geheel.

4.3.2 Onderzoek van de effecten van de alternatieven

Na het samenstellen van de alternatieven worden deze onderzocht op effecten. Dat gebeurt aan de hand van het beoordelingskader. De opbouw en inhoud van het beoordelingskader is beschreven in paragraaf 3.5.

De beschrijving en beoordeling van de effecten van de alternatieven vindt plaats ten opzichte van de **referentiesituatie**. Dit is de situatie in het planjaar van de omgevingsvisie (referentiejaar), bij voortzetting van het huidige beleid. In het geval van de Omgevingsvisie Zwolle is het referentiejaar 2030 gekozen, 10 jaar na het opstellen van de visie. Vanwege het dynamische karakter van de omgevingsvisie en de doorwerking die keuzes op lange termijn kunnen hebben, wordt echter ook – waar relevant – een doorkijk gegeven naar de situatie na 2030.

Bij de beoordeling van de varianten/alternatieven wordt ook beschreven wat de gevolgen zijn voor de andere beleidsthema's en aspecten. De analyse van de alternatieven laat zien wat de effecten op mobiliteit en bereikbaarheid zijn en waar eventueel maatregelen (zoals het aanpassen van de infrastructuur) noodzakelijk zijn. Dit geldt ook voor de klimaatopgave en de waterhuishouding.

Bij de beschouwing van de effecten van het voorgenomen beleid wordt aandacht besteed aan de specifieke gevolgen per deelgebied zoals o.a. woonwijken, stadsdelen en werklocaties. De beschrijving van deze locatie-specifieke effecten is van belang voor de verdere uitwerking van deze gebieden. Dat kan zijn in het omgevingsplan of in uitvoeringsprogramma's of projecten. De informatie per deelgebied kan ook bruikbaar zijn als voor een woningbouwlocaties een m.e.r.-beoordeling moet worden uitgevoerd.

4.3.3 Bestaande en toekomstige situatie (autonome ontwikkelingen)

In samenhang met het onderzoek van de effecten van de alternatieven wordt in het MER ook in beeld gebracht wat de toekomstige situatie van de fysieke leefomgeving van Zwolle wordt bij ongewijzigd (Zwols) beleid. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om de leefomgevingskwaliteit (geluid, luchtkwaliteit) en om de biodiversiteit. Die situatie hangt deels af van autonome ontwikkelingen.

Vanwege de onzekerheden over ontwikkelingen ten aanzien van bijvoorbeeld klimaat, demografie, economie, mobiliteit en wet- en regelgeving kan de referentiesituatie niet altijd nauwkeurig worden beschreven. Dan wordt er bijvoorbeeld met bandbreedtes gewerkt. Uiteraard werken deze bandbreedtes ook door in de beoordeling van de effecten.

4.3.4 Analyse van effecten en conclusies voor de omgevingsvisie

Het onderzoek van de alternatieven levert informatie voor de beleidskeuze in de omgevingsvisie. Dit kan tevens inhouden dat in de omgevingsvisie concrete locaties worden aangeduid. Daarnaast levert het onderzoek informatie op over de andere thema's voor de omgevingsvisie waar keuzes en besluiten aan de orde kunnen zijn. Bijvoorbeeld: zijn de doelen en ambities voor mobiliteit in overeenstemming te brengen met de keuzes? Moeten ambities voor andere thema's worden bijgesteld of moet voor dergelijke thema's in de ontwikkeling van de omgevingsvisie nog beleid worden bepaald? Een variant met veel suburbane woningen kan bijvoorbeeld conflicteren met de ambities voor het fysieke kapitaal (landschap, natuur, cultuurhistorie) maar wellicht ook kansen bieden voor de waterhuishouding of energietransitie. En een variant met een hoge dichtheid van woningen in bestaand stedelijk gebied kan gevolgen hebben voor de gezondheidsambities en de bereikbaarheid. Hierdoor heeft het m.e.r. een belangrijke ondersteunde rol in het proces van oordeels- en besluitvorming voor feitelijke inhoud van de omgevingsvisie.

Bij de uitwerking van de varianten in relatie met de principes van deel 1 van de omgevingsvisie speelt de samenhang tussen de thema's een grote rol. In het MER wordt met een **gevoeligheidsanalyse** onderzocht welke kansen en belemmeringen van belang zijn voor de (uitwerking van) keuzes op een bepaald thema. De intensivering van een werklocatie heeft bijvoorbeeld gevolgen voor de mobiliteit. Bij de uitwerking van de plannen dienen daarom de ambities op het gebied van mobiliteit geborgd te worden.

Uit het onderzoek van de effecten van de varianten en de beschouwing van de referentiesituatie kan blijken dat onderdelen van de fysieke leefomgeving niet voldoen aan de doelen en ambities die daarvoor zijn gesteld, en/of dat zich negatieve trends voordoen. De omgang met dergelijke knelpunten in de fysieke leefomgeving is onderdeel van de afweging welke ruimtelijke koers de gemeente vastlegt in de omgevingsvisie en welke inspanningen (welk te voeren) nodig zijn om knelpunten aan te pakken.

4.3.5 Beoordeling van het voorgenomen beleid (concept-omgevingsvisie)

Na het onderzoek van de effecten en de samenhang met de andere thema's wordt door de gemeente Zwolle het concept van de omgevingsvisie geformuleerd. Dit is het voor-

genomen kaderstellende beleid. Als onderdeel van de m.e.r. worden de effecten van dit samenhangende beleid beschreven. Dat kan grotendeels plaatsvinden op basis van het effectenonderzoek.. Afhankelijk van mogelijke effecten op Natura 2000 gebieden kan het noodzakelijk zijn als onderdeel van de beoordeling van het voorgenomen beleid ook een Passende beoordeling uit te voeren.

4.3.6 Voorstel voor monitoring en evaluatie

Het MER legt een basis voor monitoring en evaluatie van de omgevingsvisie en voor de verdere uitwerking van de visie voor de verschillende deelgebieden (wijken) van Zwolle. Het beoordelingskader van het MER kan worden opgenomen in of bij de omgevingsvisie. Aan de hand van het beoordelingskader kan worden bijgehouden of de ontwikkelingen op koers liggen (komen de doelen in beeld) of maatregelen moeten worden genomen.

Ten aanzien van de monitoring kan ook een verbinding worden gelegd met de huidige monitoringsinspanningen van de gemeenten, bijvoorbeeld in de Buurt voor Buurt onderzoeken.

4.4 Economische effecten

Parallel en separaat aan het MER wordt een economische effectrapportage (EER) opgesteld. In deze EER wordt aandacht besteed aan het doelbereik van economische maatregelen en aan de economische gevolgen van andere maatregelen. De EER maakt gebruik van dezelfde alternatieven en scenario's als het MER. De EER is niet verplicht en wordt opgestart nadat de alternatieven op hoofdlijnen zijn ontwikkeld.

4.5 Beoordelingskader

Om de referentiesituatie in beeld te brengen en de effecten van de alternatieven te kunnen beschrijven en beoordelen is een **beoordelingskader** samengesteld. Dit beoordelingskader bevat de benodigde indicatoren om te kunnen bepalen hoe (beleids)maatregelen kunnen bijdragen aan de opgaven en ambities van Zwolle.

Het beoordelingskader bevat op een gestructureerde manier (in principe) alle aspecten die voor het beoordelen van de leefomgeving van belang kunnen zijn. Aan de hand van de verwachte impact op de indicatoren van het beoordelingskader worden de belangrijke keuzes voor Zwolle afgewogen in het MER. Ook kan worden bepaald of het verwachte doelbereik van de omgevingsvisie volstaat om de ambities te behalen. De omgevingsvisie beschrijft het strategisch omgevingsbeleid op hoofdlijnen. De beoordeling van de effecten zal op basis van expert judgement worden gemaakt. Modelberekeningen hebben op dit abstractieniveau geen toegevoegde waarde.

Samengevat heeft het beoordelingskader heeft meerdere functies:

- Het geeft structuur aan de beschrijving van de referentiesituatie;
- Het is de basis voor de effectbeschrijving in het MER;

- Het is de basis voor de evaluatie en monitoring; deze monitoring kan worden gebruikt bij de periodieke actualisatie van de Omgevingsvisie, maar kan ook een signaalfunctie hebben om aanvullend beleid te ontwikkelen als knelpunten zich aandienen.

Voor het beoordelingskader van Zwolle zijn zeven thema's geïntroduceerd die samen de gehele leefomgeving beslaan en kunnen worden gekoppeld aan de indeling op basis van people-planet-profit. Deze thema's zijn:

Hoofdindeling	Thema
Planet	Fysiek kapitaal
	Energie
	Klimaat
People	Gezondheid
	Wonen
Profit	Economie*
	Mobiliteit

** economische effecten worden in een aparte Economische Effect Rapportage (EER) onderzocht.*

Om de effecten te kunnen beschrijven en beoordelen zijn voor elke thema indicatoren benoemd. In bijlage 2 bij deze Notitie zijn deze nader beschreven.

Flexibiliteit

Het beoordelingskader bevat (binnen de thema's) een groot aantal criteria en indicatoren. Die opzet is zodanig dat het mogelijk ook is om naar de effecten en de beoordelingen te kijken vanuit een bepaald perspectief.

Dit is voor Zwolle vooral relevant ten aanzien van de **gezondheid**. Verdeeld over de thema's zijn criteria opgenomen die (ook) relevant zijn voor de gezondheidsbescherming en voor de gezondheidsbevordering. Door deze criteria, uit de verschillende thema's, kunnen ook uitspraken worden gedaan over de effecten van de alternatieven op de gezondheid en kunnen de alternatieven worden vergeleken op basis van de effecten op de gezondheid⁵. Bij het opstellen van het beoordelingskader in deze NRD zijn ook de criteria meegenomen die in het gezondheidswiel zitten.

⁵ Dit kan bijvoorbeeld door een systematiek vergelijkbaar met een multicriteria-analyse (MCA) toe te passen. Het principe daarbij is dat bij het aggregeren ('gewogen optellen') van de afzonderlijke beoordelingen meer gewicht of belang wordt toegekend aan de indicatoren die van belang zijn voor de gezondheid.

Datum	december 2019
Titel	NRD MER omgevingsvisie Zwolle

5 Vervolg

De Omgevingsvisie Zwolle is voor de lange termijn het kerninstrument voor de ontwikkeling van de fysieke leefomgeving. De omgevingsvisie zelf zal mee veranderen met veranderende opgaven en voorkeuren en is daardoor een dynamisch document. De keuzes die in de omgevingsvisie worden gemaakt zijn kaderstellend voor toekomstige uitvoeringsprogramma's, uitwerkingen per gebied en het omgevingsplan.

Voor de Omgevingsvisie Zwolle zal het MER suggesties doen voor de verdere rol van het beoordelingskader voor de periode na het vaststellen van de omgevingsvisie.

Bijlage 1 Opgaven voor Zwolle

In de onderstaande tabel zijn de opgaven opgenomen die in de omgevingsvisie deel 1 voor Zwolle zijn bepaald. Deze opgaven beschrijven datgene wat Zwolle wil doen en bereiken om zo de ambities te behalen. Vanwege het overlappende karakter van de ambities kunnen opgaven een bijdrage leveren aan verschillende ambities. Ze zijn hieronder gecategoriseerd zoals ze per ambitie zijn beschreven in hoofdstuk 3 van de omgevingsvisie deel 1.

<i>Topambitie 1: Zwolle versterkt en benut het menselijk kapitaal van de stad</i>	Fysieke verbindingen	Uit de trends komt een toenemend belang van fysieke ontmoetingsplekken naar voren. De concentratie van menselijke activiteiten is daarbij belangrijk: concentratie leidt tot meer interactie. Diversiteit vormt een belangrijk hoofdingrediënt.
	Sociale verbindingen	De gemeente Zwolle biedt ruimte én ondersteunt de zelforganiserende samenleving.
<i>Topambitie 2: Zwolle behoudt en versterkt haar ruimtelijke, cultuurhistorische en landschappelijke kwaliteiten</i>	Behouden en versterken van kwaliteiten	Zwolle behoudt en versterkt haar ruimtelijke, cultuurhistorische en landschappelijke kwaliteiten.
<i>Topambitie 3: Zwolle versterkt haar stedelijkheid, wordt nationaal en internationaal aantrekkelijker en bestendigt zo haar (economische) toppositie als regio</i>	Groei van de stad: binnenstedelijk bouwen	Conform het geldende Structuurplan 2020 en de woonvisie kiezen we voor binnenstedelijk bouwen. We benutten de groei van de stad om de stad van binnenuit te vernieuwen en de volgende stap in stedelijkheid te zetten. Binnenstedelijk bouwen gaat voor de uitbreiding van de stad. Dit geldt niet alleen voor woningen, maar voor alle nieuw toe te voegen functies in de stad.
	Ruimte bieden voor nieuwe bedrijfs- en kantorenconcepten en locaties	We versterken de economie van stad en regio, door voldoende ruimte te bieden voor nieuwe bedrijfs- en kantorenconcepten en locaties.
	Stimuleren van een circulaire economie	Het stimuleren van een circulaire economie, die bijdraagt aan de milieu- en klimaatdoelstellingen, is voor de regio Zwolle tevens een banenmotor. Ambities circulaire economie: • Efficiënter met grondstoffen omgaan en daartoe initiatieven stimuleren en faciliteren.

Datum
Titel

december 2019
NRD MER omgevingsvisie Zwolle

		• MKB in staat stellen en ondersteunen de slag te maken en de kansen te benutten. • Zwolle maximaal laten profiteren van de innovatie in de economie als gevolg van de transitie naar circulariteit.
	Versterken stedelijkheid en een groter centrumgebied	In 2030 is het grote centrumgebied een vanzelfsprekendheid. In 2030 is het centrumgebied in uitstraling en omvang passend bij de centrale rol die Zwolle in de regio heeft.
	Versterken van economie van stad en regio	We versterken de economie van stad en regio, door: • Het versterken van de economische structuur en stimuleren innovatie met speciale aandacht voor nieuwe doelgroepen, zoals de creatieve sector, de toegepaste wetenschap en internationalisering; • Maximale aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt; • Door meer gebruik te maken van de handelsstromen met Duitsland, België en Noord-Frankrijk en bedrijvigheid te acquireren groeit het verdienvermogen op het gebied van economie, mobiliteit en inwoners.
<i>Topambitie 4: Zwolle is in 2050 klimaatbestendig en energieneutraal</i>	Energietransitie als katalysator	De energietransitie zetten we in als katalysator voor economische en sociale groei.
	Klimaatbestendig in 2050	• Zwolle is in 2050 klimaatbestendig ingericht en daarmee veilig voor overstromingen en aangepast aan extreem weer. • Zwolle verzilvert de kansen die klimaatbestendige ontwikkeling biedt en draagt daarmee bij aan een toekomstbestendige ontwikkeling.
	Reductie van de CO ₂ -uitstoot	In 2025 is de hoeveelheid CO ₂ -uitstoot ten opzichte van 1990 gereduceerd met 25% en wordt 25% van de totale energievraag op duurzame wijze opgewekt.
<i>Topambitie 5: Zwolle nodigt uit om samen te werken aan vitale, solidaire, gezonde en</i>	Duurzame leefomgeving	De gebieden dragen bij aan de duurzame leefomgeving: • Gebieden zijn klimaatactief en daarmee voorbereid zijn op klimaatverandering, dus

Datum
Titel

december 2019
NRD MER omgevingsvisie Zwolle

duurzame stadsdelen.		klimaatbestendig (wateroverlast, hitte, droogte, wind). • Door ontwikkelend beheren wordt de openbare ruimte toekomstbestendig gemaakt. De openbare ruimte draagt zo bij aan de duurzame ontwikkeling van de stad, bijvoorbeeld door de openbare ruimte aan te passen aan veranderend klimaat. • Voor Zwolle karakteristieke flora en fauna houden we in stand en versterken we. • We verbinden ons aan het principe dat de ondergrond bijdraagt aan de ruimtelijke ontwikkeling van de stad en duurzaam waterbeheer waarbij de energiepotentie maximaal wordt benut. Met energiebewust beheren dragen we bij aan de energietransitie. • Initiatieven voor hernieuwbare energie worden gestimuleerd en ruimtelijk goed ingepast, waarbij we educatie en voorlichting op het gebied van natuur en milieu verzorgen. • Voorrang geven aan fiets/lopen en schoner vervoer levert eveneens een bijdrage aan de CO₂ reductie en de luchtkwaliteit.
	Gezondheids- bescherming	Gezondheidsbescherming: vanuit de zorg voor het milieu zorgen we voor veiligheid en voorkomen gezondheidsrisico's, onder meer door veilig drinkwater en bodemsanering. We continueren ons gebiedsgerichte milieubeleid (geluid, externe veiligheid, luchtkwaliteit, en bodemkwaliteit).
	Gezondheids- bevordering	De fysieke leefomgeving geeft (meer) positieve prikkels voor een gezonde leefstijl. De openbare ruimte geeft aanleiding geeft tot (meer) ontmoeting, beweging, spelen, recreatie. In Zwolle is lopen en fietsen de normale manieren van bewegen. Zwolle werkt aan een uitstekend netwerk van fietsverbindingen, wandelroutes en ov-verbindingen.
	Solidariteit	Zwollenaren worden gestimuleerd om samen zorg te dragen voor elkaar, elkaars belangen en onze omgeving.

Datum
Titel

december 2019
NRD MER omgevingsvisie Zwolle

	Vitaliteit	Vitaliteit staat voor het zorgdragen voor levensloopbestendige en multifunctionele gebieden waar mensen (jong en oud) in hun eigen omgeving kunnen en willen blijven wonen, waar de voorzieningen de aantrekkelijkheid van de woonomgeving versterkt en die de gewenste en benodigde economische dynamiek heeft
--	------------	---

Bijlage 2 Overzicht beoordelingskader

Focus	Thema	Indicator
Planet	Fysiek kapitaal	Instandhoudingsdoelen Natura2000 gebieden
		Kwaliteit Natuur Netwerk Nederland (NNN)
		Biodiversiteit
		Oppervlakte stedelijk groen en water
		Waarde groen en water
		Waterkwaliteit
		Waterkwantiteit
		Bodemkwaliteit (chemisch en fysisch)
		Bodemstabiliteit
		Cultuurhistorische en landschappelijke waarden
	Energie	Emissie broeikasgassen
		Energiegebruik
		Duurzame energieopwekking
		Gebruik primaire grondstoffen
		Drinkwatervoorziening
		Voorraad grondstoffen
	Klimaat	Wateroverlast
		Gevolgen van overstromingen
		Droogte
		Hittestress
People	Gezondheid	Luchtkwaliteit
		Geluidhinder
		Veiligheid
		Lichthinder
		Trillingen
		Straling
	Wonen	Ruimte voor recreatie
		Kwaliteit buitenruimte
		Kwaliteit woongebieden

Datum

december 2019

Titel

NRD MER omgevingsvisie Zwolle

Profit		Voorzieningen
		Mate van balans woningvoorraad (met aandacht voor de sociale duurzaamheid)
		Bouwkundige/energetische kwaliteit woningvoorraad
		Dichtheid stedelijk gebied
	Economie	Vraag/aanbod werklocaties in balans
		Omvang van de werkgelegenheid
		Opleidingsniveau en banen
		Opleidingen en ontplooiingsmogelijkheden
		Vestigingsklimaat
		Voortbrengend vermogen landbouwgrond
	Mobiliteit	Doorstroming hoofdwegennet
		Multimodale bereikbaarheid
		Bereikbaarheid deelgebieden
		Kwaliteit logistieke knooppunten
		Modaliteitsverdeling
		Beloopbaarheid en befietsbaarheid
		Parkeergelegenheid (incl fietsparkeren)
		Gebruik schoon vervoer en deelmobiliteit